

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

ഭ്രാതർയേവം വിനിഹതേ ഹരിണാ ക്രോഡമൂർതിനാ |
ഹിരണ്യകശിപു രാജൻ പര്യതപ്യഭൂഷാ ശുചാ || 1 ||

ആഹ ചേദം രുഷാ ഘൂർണ്ണഃ സന്ദഷ്ടദശനച്ഛദഃ |
കോപോജ്ജ്വലദ്ദ്യാം ചക്ഷുർദ്ദ്യാം നിരീക്ഷൻ ധൂമ്രമംബരം || 2 ||

കരാലദംശ്രോഗ്രദൃഷ്ട്വാ ദുഃഷ്ടക്ഷ്യഭൂകുടീമുഖഃ |
ശൂലമുദ്യമ്യ സദസി ദാനവാനിദമബ്രവീത് || 3 ||

ഭോ ഭോ ദാനവദൈതേയാ ദ്വിമൂർധംസ്തൂർയക്ഷ ശംബര |
ശതബാഹോ ഹയഗ്രീവ നമുചേ പാക ഇൽവല || 4 ||

വിപ്രചിത്തേ മമ വചഃ പുലോമൻ ശകുനാദയഃ |
ശൂണ്യതാനന്തരം സർവേ ക്രിയതാമാശു മാ ചിരം || 5 ||

സപത്തൈർഘാതിതഃ ക്ഷുദ്രൈർഭ്രാതാ മേ ദധിതഃ സുഹൃത് |
പാർഷ്ണിഗ്രാഹേണ ഹരിണാ സമേനാപ്യുപധാവനൈഃ || 6 ||

തസ്യ തൃക്തസ്വഭാവസ്യ ഘൃണേർമായാവനൗകസഃ |
ഭജന്തം ഭജമാനസ്യ ബാലസ്യേവാസ്ഥിരാത്മനഃ || 7 ||

മച്ഛൂലഭിന്നഗ്രീവസ്യ ഭൂരിണാ രുധിരേണ വൈ |
രുധിരപ്രിയം തർപയിഷ്യേ ഭ്രാതരം മേ ഗതവ്യമഃ || 8 ||

തസ്മിൻ കൂട്യേഹിതേ നഷ്ടേ കൃത്തമൂലേ വനസ്തതഃ |
വിടപാ ഇവ ശുഷ്യന്തി വിഷ്ണുപ്രാണാ ദിവൗകസഃ || 9 ||

താവദ്യാത ഭുവം യൂയം വിപ്രക്ഷത്രസമേധിതാം |
സുദയധ്യം തപോയജ്ഞസ്യാധ്യായവ്രതദാനിനഃ || 10 ||

വിഷ്ണുർദ്വിജക്രിയാമൂലോ യജ്ഞോ ധർമ്മയഃ പുമാൻ |
ദേവർഷിപിതൃഭൂതാനാം ധർമ്മസ്യ ച പരായണം || 11 ||

യത്ര യത്ര ദ്വിജാ ഗാവോ വേദാ വർണാശ്രമാഃ ക്രിയാഃ |
തം തം ജനപദം യാത സന്ദീപയത വൃശ്ചത || 12 ||

ഇതി തേ ഭർതൃനിർദേശമാദായ ശിരസാഽഭ്യുതാഃ |
തഥാ പ്രജാനാം കദനം വിദധുഃ കദനപ്രിയാഃ || 13 ||

പുരഗ്രാമവ്രജോദ്യാനക്ഷേത്രാരാമാശ്രമാകരാൻ |
ഖേടഖർവടഘോഷാംശ്ച ദദഹുഃ പത്തനാനി ച || 14 ||

കേചിത്ഖനിത്രൈർബിഭിദുഃ സേതുപ്രാകാരഗോപുരാൻ |
ആജീവ്യാംശ്ചിച്ഛിദുർവൃക്ഷാൻ കേചിത്പരശുപാണയഃ |
പ്രാദഹഞ് ശരണാൻയേകേ പ്രജാനാം ജ്വലിതോൽമുകൈഃ || 15 ||

ഏവം വിപ്രകൃതേ ലോകേ ദൈത്യേന്ദ്രാനുചരൈർമുഹുഃ |
ദിവം ദേവാഃ പരിത്യജ്യ ഭുവി ചേരുരലക്ഷിതാഃ || 16 ||

ഹിരണ്യകശിപുർഭ്രാതൃഃ സമ്പരേതസ്യ ദുഃഖിതഃ |
കൃത്യാ കടോദകാദീനി ഭ്രാതൃപുത്രാനസാന്ത്വയത് || 17 ||

ശകുനീം ശംബരം ധൃഷ്ടം ഭൂതസന്താപനം വൃകം |
കാലനാഭം മഹാനാഭം ഹരിശ്ശശ്രുമമോക്തചം || 18 ||

തന്മാതരം രുഷാഭാനും ദിതിം ച ജനനീം ഗിരാ |
ശ്ലക്ഷ്മണയാ ദേശകാലജ്ഞ ഇദമാഹ ജനേശ്വര || 19 ||

ഹിരണ്യകശിപുരുവാച
അംബാംബ ഹേ വധുഃ പുത്രാ വീരം മാർഹഥ ശോചിതും |
രിപോരഭിമുഖേ ശ്ലാഘ്യഃ ശൂരാണാം വധ ഇൗക്ലിതഃ || 20 ||

ഭൂതാനാമിഹ സംവാസഃ പ്രപായാമിവ സുവ്രതേ |
ദൈവേനൈകത്ര നീതാനാമുനീതാനാം സ്വകർമ്മഭിഃ || 21 ||

നിത്യ ആത്മാവ്യയഃ ശുദ്ധഃ സർവഗഃ സർവവിത്പരഃ |
ധത്തേത്സാവാത്മനോ ലിംഗം മായയാ വിസൃജ്ഞ ഗുണാൻ || 22 ||

യഥാഭസാ പ്രചലതാ തരവോപി ചലാ ഇവ |
ചക്ഷുഷാ ഭ്രാമ്യമാണേന ദൃശ്യതേ ചലതിവ ഭൂഃ || 23 ||

ഏവം ഗുണൈർഭ്രാമ്യമാണേ മനസ്യവികലഃ പുമാൻ |
യാതി തത്സാമ്യതാം ഭദ്രേ ഹൃലിംഗോ ലിംഗവാനിവ || 24 ||

ഏഷ ആത്മവിപർയാസോ ഹൃലിംഗേ ലിംഗഭാവനാ |
ഏഷ പ്രിയാപ്രിയൈർയോഗോ വിയോഗഃ കർമ്മസംസൃതിഃ || 25 ||

സംഭവശ്ച വിനാശശ്ച ശോകശ്ച വിവിധഃ സ്മൃതഃ |
അവിവേകശ്ച ചിന്താ ച വിവേകാസ്മൃതിരേവ ച || 26 ||

അത്രാപ്യുദാഹരന്തീമമിതിഹാസം പുരാതനം |
യമസ്യ പ്രേതബന്ധൂനാം സംവാദം തം നിബോധത || 27 ||

ഉശീനരേഷ്യഭുദ്രാജാ സുയജ്ഞ ഇതി വിശ്രുതഃ |
സപത്തൈർനിഹതോ യുദ്ധേ ഇത്തായസ്തമുപാസത || 28 ||

വിശീർണ്ണരത്നകവചം വിഭ്രഷ്ടാഭരണസ്രജം |
ശരനിർഭിന്നഹൃദയം ശയാനമസ്യഗാവിലം || 29 ||

പ്രകീർണ്ണകേശം ധ്വസ്താക്ഷം രഭസാ ദഷ്ടദച്ഛദം |
രജഃകുംഠമുഖാംഭോജം ഛിന്നായുധഭൂജം മൃധേ || 30 ||

ഉശീനരേന്ദ്രം വിധിനാ തഥാ കൃതം
പതിം മഹിഷ്യഃ പ്രസമീക്ഷ്യ ദുഃഖിതാഃ |
ഹതാഃ സു നാഥേതി കരൈരുരോ ഭൃശം
ഘ്നന്ത്യാ മൂഹുസ്തത്പദയോരുപാപതൻ || 31 ||

രുദത്യ ഉച്ചൈർദധിതാംഘ്രിപങ്കജം
സിഞ്ചന്ത്യ അസ്രൈഃ കുചകുങ്കുമാരുണൈഃ |
വിസ്രസ്തകേശാഭരണാഃ ശുചം നൃണാം
സുജന്ത്യ ആക്രന്ദന്യാ വിലേപിരേ || 32 ||

അഹോ വിധാത്രാകരുണേന നഃ പ്രഭോ
ഭവാൻ പ്രണീതോ ദൃഗഗോചരാം ദശാം |
ഉശീനരാണാമസി വൃത്തിഭഃ പുരാ
കൃത്യോദ്യുനാ യേന ശുചാം വിവർധനഃ || 33 ||

ത്വയാ കൃതജ്ഞേന വയം മഹീപതേ
കഥം വിനാ സ്യാമ സുഹൃത്തമേന തേ |
തത്രാനുയാനം തവ വീര പാദയോഃ
ശുശ്രൂഷതീനാം ദിശ യത്ര യാസ്യസി || 34 ||

ഏവം വിലപതീനാം വൈ പരിഗൃഹ്യ മൃതം പതിം |
അനിച്ഛതീനാം നിർഹാരമർകോസ്തം സന്യവർത്ത || 35 ||

തത്ര ഹ പ്രേതബന്ധൂനാമാശ്രുത്യ പരിഭേവിതം |
ആഹ താൻ ബാലകോ ഭൂത്വാ യമഃ സ്വയമുപാഗതഃ || 36 ||

യമ ഉവാച
അഹോ അമീഷാം വയസാധികാനാം
വിപശ്യതാം ലോകവിധിം വിമോഹഃ |
യത്രാഗതസ്തത്ര ഗതം മനുഷ്യം
സ്വയം സധർമാ അപി ശോചന്ത്യപാർഥം || 37 ||

അഹോ വയം ധന്യതമാ യദത്ര
ത്യക്താഃ പിതൃഭ്യാം ന വിചിന്തയാമഃ |
അഭക്ഷ്യമാണാ അബലാ വൃകാദിഭിഃ
സ രക്ഷിതാ രക്ഷതി യോ ഹി ഗർഭേ || 38 ||

യ ഇച്ഛയേശഃ സുജ്ഞതിദമവ്യയോ
യ ഏവ രക്ഷത്യവലുബതേ ച യഃ |
തത്യാബലാഃ ക്രീഡനമാഹുരീശിതു -
ശ്ചരാചരം നിഗ്രഹസംഗ്രഹേ പ്രഭുഃ || 39 ||

പഥി ച്യുതം തിഷ്ഠതി ദിഷ്ഠരക്ഷിതം
ഗൃഹേ സ്ഥിതം തദ്വിഹതം വിനശ്യതി |
ജീവത്യനാഥോപി തദീക്ഷിതോ വനേ
ഗൃഹേപി ഗുപ്തോസ്യ ഹതോ ന ജീവതി || 40 ||

ഭൂതാനി തൈസ്തൈർനിജയോനികർമ്മഭി -
ർഭവന്തി കാലേ ന ഭവന്തി സർവശഃ |

ന തത്ര ഹാത്മാ പ്രകൃതാവപി സ്ഥിത -

സ്തസ്യ ഗുണൈരന്യതമോ നിബധ്യതേ || 41 ||

ഇദം ശരീരം പുരുഷസ്യ മോഹജം

യഥാ പൃഥഗ്ഭൗതികമീയതേ ഗൃഹം |

യഥൗദകൈഃ പാർഥിവതൈജസൈർജനഃ

കാലേന ജാതോ വികൃതോ വിനശ്യതി || 42 ||

യഥാനലോ ദാരുഷു ഭിന്ന ഊയതേ

യഥാനിലോ ദേഹഗതഃ പൃഥക് സ്ഥിതഃ |

യഥാ നഭഃ സർവഗതം ന സഞ്ജതേ

തഥാ പുമാൻ സർവഗുണാശ്രയഃ പരഃ || 43 ||

സുയജ്ഞോ നന്വയം ശേതേ മൂഢാ യമനുശോചഥ |

യഃ ശ്രോതാ യോന്മുവക്തേഹ സ ന ദൃശ്യേത കർഹിച്ചിത് || 44 ||

ന ശ്രോതാ നാനുവക്തായം മുഖ്യോപ്യത്ര മഹാനസുഃ |

യസ്ത്വിഹേന്ദ്രിയവാനാത്മാ സ ചാന്യഃ പ്രാണദേഹയോഃ || 45 ||

ഭൂതേന്ദ്രിയമനോലിംഗാൻ ദേഹാനുച്ചാവചാൻ വിദുഃ |

ഭജത്യുത്സൃജതി ഹൃന്യസ്തച്ചാപി സ്വേന തേജസാ || 46 ||

യാവൽലിംഗാൻവിതോ ഹ്യാത്മാ താവത്കർമ നിബന്ധനം |

തതോ വിപര്യയഃ ക്ലേശോ മായായോഗോന്മുവർതതേ || 47 ||

വിതമാഭിനിവേശോഽയം യദ്ഗുണേഷ്വർഥദൃഗ്വചഃ |

യഥാ മനോരമഃ സ്വപ്നഃ സർവമൈന്ദ്രിയകം മൃഷാ || 48 ||

അഥ നിത്യമനിത്യം വാ നേഹ ശോചന്തി തദിദഃ |

നാന്യഥാ ശക്യതേ കർതും സ്വഭാവഃ ശോചതാമിതി || 49 ||

ലുബ്ധകോ വിപിനേ കശ്ചിത്പക്ഷിണാം നിർമിതോന്തകഃ |
വിതത്യ ജാലം വിദധേ തത്ര തത്ര പ്രലോഭയൻ || 50 ||

കുലിംഗമിമുനം തത്ര വിചരത്സമദൃശ്യത |
തയോഃ കുലിംഗീ സഹസാ ലുബ്ധകേന പ്രലോഭിതാ || 51 ||

സാസജ്ജത ശിചസ്തന്ത്യാം മഹിഷീ കാലയന്ത്രിതാ |
കുലിംഗസ്താം തമാപ്നന്നാം നിരീക്ഷ്യ ഭൃശദുഃഖിതഃ |
സ്നേഹാദകൽപഃ കൃപണഃ കൃപണാം പര്യഭവയത് || 52 ||

അഹോ അകരുണോ ദേവഃ സ്ത്രിയാപ്നരുണയാ വിഭുഃ |
കൃപണം മാനുശോചന്ത്യാ ദീനയാ കിം കരിഷ്യതി || 53 ||

കാമം നയതു മാം ദേവഃ കിമർധേനാത്മനോ ഹി മേ |
ദീനേന ജീവതാ ദുഃഖമനേന വിധുരായുഷാ || 54 ||

കഥം ത്വജാതപക്ഷാംസ്താൻ മാത്യഹീനാൻ ബിഭർദ്യഹം |
മന്ദഭാഗ്യാഃ പ്രതീക്ഷന്തേ നീഡേ മേ മാതരം പ്രജാഃ || 55 ||

ഏവം കുലിംഗം വിലപന്തമാരാത്
പ്രിയാവിയോഗാതുരമശ്രുകംഠം |
സ ഏവ തം ശാകുനികഃ ശരേണ
വിവ്യാധ കാലപ്രഹിതോ വിലീനഃ || 56 ||

ഏവം യുയമപശ്യന്ത്യ ആത്മാപായമബുദ്ധയഃ |
നൈനം പ്രാപ്തഥ ശോചന്ത്യഃ പതിം വർഷശതൈരപി || 57 ||

ഹിരണ്യകശിപുരുവാച
ബാല ഏവം പ്രവദതി സർവേ വിസ്മിതചേതസഃ |
ഇതാതയോ മേനിരേ സർവമനിത്യമയമോത്ഥിതം || 58 ||

യമ ഏതദുപാഖ്യായ തത്രൈവാനുരധീയത |
 ഇതാതയോപി സുയജ്ഞസ്യ ചക്രൂർയത്സാമ്പരായികം || 59 ||

തതഃ ശോചത മാ യൂയം പരം ചാത്മാനമേവ ച |
 ക ആത്മാ കഃ പരോ വാത്ര സ്വീയഃ പാരക്യ ഏവ വാ |
 സ്വപരാഭിനിവേശേന വിനാജ്ഞാനേന ദേഹിനാം || 60 ||

ശ്രീനാരദ ഉവാച
 ഇതി ദൈത്യപതേർവാക്യം ദിതിരാകർണ്യ സന്ധുഷാ |
 പുത്രശോകം ക്ഷണാന്ത്യകൃത്യാ തന്ത്യേ ചിത്തമധാരയത് || 61 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
 സപ്തമസ്കന്ധേ ദ്വിതീശോകാപനയനം നാമ ദ്വിതീയോദ്യായഃ ||